

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 05.10.2001, sp. zn. 11 Zp 24/99, ECLI:CZ:NS:2001:11.ZP.24.1999.1

Číslo: 18/2002

Právní věta:

Návrhu účastníka řízení na přiznání osvobození od placení soudních poplatků (§ 138 o. s. ř.) pro řízení v prvním a druhém stupni lze vyhovět, jen požádá-li o osvobození před pravomocným skončením řízení.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 05.10.2001

Spisová značka: 11 Zp 24/99

Číslo rozhodnutí: 18

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Řízení před soudem

Předpisy: § 138 předpisu č. 99/1963Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 18. 5. 2001 bylo vyhověno návrhu žalobce a rozhodnuto o pozastavení činnosti politického hnutí - H. P. K. Současně bylo rozhodnuto, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, a žalovanému bylo uloženo zaplatit státu na účet Nejvyššího soudu 1000 Kč na soudním poplatku, a to do 3 dnů od právní moci usnesení. Toto usnesení nabylo právní moci dne 24. 5. 2001.

Dne 25. 5. 2001 podal žalovaný u Nejvyššího soudu žádost o osvobození od soudních poplatků, kterou odůvodnil tím, že jeho majetkové poměry odůvodňují přiznání tohoto osvobození ve smyslu ustanovení § 138 o. s. ř. Konkrétně pak poukázal na to, že H. P. K. nikdy nedisponovalo žádnými finančními prostředky a ani v současné době nevlastní žádný movitý či nemovitý majetek ani jiné penězi ocenitelné předměty. Proto není v jeho možnostech uhradit soudní poplatek ve výši 1000 Kč.

Podle § 138 odst. 1 o. s. ř. platí, že na návrh účastníka může předseda senátu tomuto přiznat zcela nebo zčásti osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka a nejde-li o svévolné anebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva. Nerozhodne-li předseda senátu jinak, vztahuje se osvobození na celé řízení a má i zpětnou účinnost; poplatky zaplacené před rozhodnutím o osvobození se však nevracejí.

Ze znění § 138 odst. 2 o. s. ř. vyplývá, že přiznané osvobození předseda senátu kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly.

Předseda senátu Nejvyššího soudu dospěl k závěru, že podané žádosti žalovaného o osvobození od soudních poplatků nelze vyhovět.

Z odůvodnění:

V projednávané věci žalovaný na soudním poplatku dosud nezaplatil ničeho. Osvobození od placení soudních poplatků pak požadoval za situace, kdy řízení ve věci návrhu vlády České republiky na pozastavení činnosti žalovaného bylo již pravomocně skončeno.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 5. 2001, jímž bylo ukončeno řízení ve věci samé (tj. řízení o návrhu vlády České republiky na pozastavení činnosti žalovaného), nabylo totiž již dne 24. 5. 2001 právní moci. Teprve poté žalovaný požádal o osvobození od povinnosti zaplatit soudní poplatek ve výši 1000 Kč, stanovený výše již citovaným rozhodnutím.

Z ustanovení § 138 odst. 1 o. s. ř. lze dovodit, že přiznat osvobození od soudního poplatku za řízení lze jen k návrhu účastníka podanému nejpozději do doby pravomocného skončení řízení. Osvobození od soudních poplatků se totiž vztahuje na řízení, tj. na celé řízení, pokud není rozhodnuto, že se vztahuje jen na jeho část. To znamená, že pokud je žádost o osvobození od soudního poplatku podána až poté, co řízení bylo pravomocně skončeno, nekoná se již řízení, v jehož rámci by bylo možno rozhodnout o takovém návrhu. Řízení bylo již pravomocně skončeno, a to včetně pravomocně uložené poplatkové povinnosti. Shodný závěr vyplývá i z ustanovení § 138 odst. 2 o. s. ř., kdy předtím přiznané osvobození od soudního poplatku lze odejmout rovněž pouze do doby pravomocného skončení řízení, a později již nikoliv.

Lze tedy uzavřít, že za splnění dalších podmínek předpokládaných ustanovením § 138 odst. 1 o. s. ř. účastníkovi lze přiznat osvobození od soudních poplatků jen tehdy, požádá-li o to nejpozději do doby pravomocného skončení řízení.

Proto Nejvyšší soud podanému návrhu žalovaného nevyhověl, aniž se zabýval věcnými důvody, kterými žalovaný svůj návrh opodstatňoval.

Jestliže v době poté, co řízení již pravomocně skončilo, se nelze domáhat přiznání osvobození od soudního poplatku, pak není ovšem vyloučeno, aby osoba, které byla pravomocně uložena povinnost zaplatit soudní poplatek, požádala o prominutí nedoplatku na soudním poplatku. O takové žádosti rozhoduje předseda příslušného soudu podle zvláštního právního předpisu (§ 16 odst. 2 zák. č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, položka 31 Přílohy tohoto zákona - Sazebník poplatků, § 65 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků).